

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av sametingslagen och 40 kap. 11 § i strafflagen

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av sametingslagen och 40 kap. 11 § i strafflagen (RP 274/2022 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till grundlagsutskottet. Tidsfrist: 31.1.2023.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Yrsa Nyman, justitieministeriet
- referendarieråd Susanna Wähä, riksdagens justitieombudsmans kansli
- överinspektör Matti Jutila, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- diskrimineringsombudsman Kristina Stenman, Diskrimineringsombudsmannens byrå
- 2:a vice ordförande Leo Aikio, sametinget
- ordförande Tuomas Aslak Juuso, sametinget
- närings- och miljöjurist Sarita Kämäräinen, sametinget
- ledamot i sametinget Pirita Näkkäläjärvi, sametinget
- juristsekreterare Kalle Varis, sametinget
- ordförande Inka Kangasniemi, Inarinsaamelaiset ry
- vice ordförande Jarmo Katajamaa, Inarinsaamelaiset ry
- medlem Kari Kyrö, Inarinsaamelaiset ry
- skoltarnas förtroendeman Veikko Feodoroff, Skolternas byastämman
- sekreterare Timo Helaniva, Metsä-, kalastaja- ja tunturisaamelaiset ry
- professor i folkrätt (emeritus) Lauri Hannikainen
- JD, VH, forskare Juha Joona
- professor Tuomas Ojanen
- JD, arbetslivsprofessor Hannele Pokka
- professor i hållbarhetsvetenskap Reetta Toivanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- jord- och skogsbruksministeriet
- JD, docent i urfolkens rättigheter, forskare Leena Heinämäki.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

1) I propositionen föreslås ändringar i sametingslagen och strafflagen. Syftet med ändringarna i sametingslagen är att trygga tillgodoseendet av samernas självbestämmanderätt och att förbättra verksamhetsförutsättningarna för samernas språkliga och kulturella autonomi och för sametinget. Ett annat syftet är att genomföra de avgöranden som FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna publicerade den 1 februari 2019 i fråga om klagomål som gällt godkännande till vallängden för sametinget.

2) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet stödjer en vidarutveckling av samernas i grundlagen tryggande kulturella autonomi och sametingets verksamhetsförutsättningar och finner det angeläget att stärka samernas rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Utskottet stödjer åtgärder som allt bättre beaktar det samiska urfolkets kulturella mångfald och som verkar för att samernas kultur och traditionella näringar bevaras livskraftiga.

3) Utskottet behandlar ärendet utifrån sitt ansvarsområde med fokus på de föreslagna ändringarnas konsekvenser för jämlikhet och jämställdhet.

Rösträtt och vallängd

4) Enligt 3 § i den gällande sametingslagen avses med same en person som anser sig vara same (s.k. självidentifiering) och som uppfyller åtminstone en av de förutsättningar som anges i 1—3 punkten. Definitionen av same har kopplats till rösträtten så att endast en person som uppfyller villkoren i 3 § kan tas in i vallängden enligt 21 §.

5) Förutsättningarna för att en person ska räknas som same är utöver självidentifieringen att han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk (s.k. språkkriterium), han är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna (s.k. lappkriterium) eller att åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

6) I propositionen föreslås det för det första att 3 § ändras så att det i fortsättningen endast är fråga om rätten att bli antecknad i vallängden för sametingsvalet, således om rösträtt i val till sametinget, inte vem som över huvud taget ska betraktas som same. För det andra skärps kriterierna för upptagning i vallängden genom att stryka det så kallade lappkriteriet i bestämmelsen.

7) En person har efter ändringen rätt att bli antecknad i vallängden, om han eller hon själv eller åtminstone en av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk. Utvidgningen av språkgrunden med en generation bedöms öka antalet samer som har rätt att bli införda i vallängden. Sloandet av lappkriteriet å sin sida kan enligt vissa uppskattningar minska antalet samer som har rätt att upptas i vallängden.

Utlåtande AjUU 18/2022 rd

8) Vid utskottets sakkunnigutfrågning fick slopandet av det så kallade lappkriteriet mycket kritik och ansågs rentav vara diskriminerande. Inarinsaamelais ry anser att lagen i den föreslagna formen försämrar enaresamernas (cirka 1 000 personer) möjligheter att främja, bevara och utveckla sin kultur, eftersom de på grund av slopandet av lappkriteriet i fortsättningen förhindras att komma in i vallängden för sametinget oftare än tidigare. Diskrimineringsombudsmannen bedömer att ändringen inte strider mot diskrimineringslagen, Finlands grundlag eller internationella människorättskonventioner, utan ombudsmannen anser att ändringen är motiverad. Också skolternas byastämman understöder propositionen och anser att den främjar skoltsamernas jämlikhet jämfört med andra samiska språkgrupper, eftersom skoltsamerna av historiska skäl inte har kunnat ansöka om att bli upptagna i vallängden på basis av lappkriteriet. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser dock att påståendena om diskriminering är allvarliga och anser det vara viktigt att grundlagsutskottet ytterligare bedömer propositionen med avseende på jämlikheten, särskilt med beaktande av att alla samiska grupper inte kunde delta i beredningen av lagen.

9) Utskottet beklagar att konsekvenserna för jämlikheten och jämställdheten av de föreslagna ändringarna i 3 § i sametingslagen inte har bedömts i propositionen.

10) I 3 § 3 punkten i den gällande sametingslagen föreskrivs det om möjligheten att bli antecknad i vallängden med stöd av en gammal anteckning i vallängden. Det föreslås att bestämmelsen ses över (3 § ny 2 punkt) så att anteckningar i vallängden före 2027 inte längre ger en person rätt att bli antecknad i vallängden. Bestämmelsen innebär att vallängden upprättas på nytt efter det att lagen stiftats och att varje sökandes rätt att bli antecknad i vallängden omprövas. I praktiken innebär detta att personer som tidigare har antecknats i vallängden på basis av lappkriteriet kan antecknas i vallängden endast om de också uppfyller språkkriteriet.

11) Vid utskottets sakkunnigutfrågning har man motsatt sig att vallängden upprättas på nytt och förfarandet har till och med beskrivits som ett sätt att ur vallängden rensa ut personer som nu är i minoritet i sametinget. Enligt uppgift hotar avförandet ur vallängden personer som redan i många år har varit godkända som same i vallängden. Utskottet anser att alla samegrupper måste garanteras lika rättigheter i lagen och understöder inte propositionen i synnerhet till den del det är fråga om upprätta vallängden på nytt så att personer som för närvarande ingår i vallängden för sametinget avförs från den. Utskottet förhåller sig också negativt till att möjligheterna att söka ändring i beslut om vallängden i enlighet med propositionen försämrats och anser att lagstiftningen också måste trygga rättigheterna för minoriteter inom minoriteten. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att de framförda kommentarerna är allvarliga och beklagliga och begär att grundlagsutskottet noggrant överväger om det finns grunder för att slopa lappkriteriet.

12) *Definition av same.* Utskottet fäster också grundlagsutskottets uppmärksamhet vid att den gällande definitionen av same i sametingslagen är den enda definitionen i lagstiftningen utifrån vilken det har varit möjligt att bedöma om en individ har rätt att utöva de rättigheter som kollektivt tryggas för samerna.

13) Vallängden är i princip en sekretessbelagd handling, och i en praktisk tillämpningssituation har myndigheterna ingen möjlighet att granska vallängdens innehåll. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser dock att det är sannolikt att det att man inte blir antecknad i vallängden, även om det inte avgör vem som är same, de facto kan begränsa möjligheterna för en enskild person

Utlåtande AjUU 18/2022 rd

som anser sig vara same eller dennes familj att åtnjuta de rättigheter eller tjänster som tillkommer medlemmarna av ursprungsfolket.

Tillämpning av språkkriteriet

14) Efter den ändring som föreslås i propositionen är språkkriteriet centralt vid bedömningen av om den som anser sig vara same har rätt att bli antecknad i vallängden. Den valnämnd som tillsatts av sametinget undersöker om den som ansöker om rösträtt uppfyller villkoren i lagens 3 § om att han själv eller en av hans föräldrar, far- eller morföräldrar eller farföräldrar har lärt sig samiska som första språk.

15) Enligt motiveringen till 3 § i propositionen (RP 274/2022 rd, s. 74) betraktas som ett primärt bevis liksom för närvarande den folkräkning som nordiska samerådets finska sektion genomförde 1962, enligt vilken en persons språk är antingen nordsamiska, enaresamiska eller skoltsamiska. Eftersom förteckningen inte är fullständig kan en sökande eller persons vars ansökan baserar sig på första språk också med stöd av någon annan tillförlitlig utredning ha lärt sig samiska som första språk. I motiven konstateras vidare att på grund av att det förutsätts att utredningen ska vara tillförlitlig, är inte till exempel privata utredningar eller intyg över kunskaperna i samiska hos personen i fråga eller någon av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar eller far- eller morföräldrarnas föräldrar som upprättats för ansökan om rösträtt i sig en tillräcklig utredning. Valnämnden som organ för sametinget är enligt propositionen i bäst position att bedöma vilket språk en person lärt sig först på grundval av en eventuellt annan tillförlitlig utredning som inlämnats till det.

16) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har vid sakkunnighörandet fäst uppmärksamhet vid bland annat bristerna i förteckningen från 1962 och andra svårigheter som särskilt de samiska grupper som i ett tidigt skede råkat ut för förfinskningssåtgärder har när det gäller att bevisa att språkkriteriet uppfylls. Utskottet ber grundlagsutskottet allvarligt överväga om bedömningen av språkkriteriet behöver preciseras genom motiveringar bland annat genom att nämna andra register utifrån vilka språkkunskaperna kan bedömas. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar vikten av konsekvent, förutsägbar och objektiv tillämpning av språkkriteriet för att trygga rätts säkerheten och likabehandlingen.

Avslutningsvis

17) Vid arbetslivs- och jämställdhetsutskottets sakkunnigutfrågning har man utöver propositionens positiva konsekvenser också fäst allvarlig uppmärksamhet vid lagens allmänt negativa konsekvenser för sameområdet. Vid utfrågningen har det bland annat bedömts att den föreslagna lagen ökar ojämlikheten och spänningarna mellan de samiska folkgrupperna. Utskottet anser att iakttagelserna om de negativa konsekvenserna med beaktande av utskottets ansvarsområde är beklagliga och allvarliga och fäster också till denna del uppmärksamhet vid propositionens förhållandevis bristfälliga konsekvensbedömningar.

18) Utskottet ansett det angeläget att Sametinget, som har grundats för att driva och försvara alla samers intressen, åtnjuter en så bred acceptans och samstämmighet som möjligt såväl bland samebefolkningen inom samernas hembygdsområde som bland den övriga befolkningen på om-

Utlåtande AjUU 18/2022 rd

rådet. Vid revideringen av sametingslagen bör man undvika gränsdragningsproblem och motsättningar mellan och inom olika grupper samt identifiera den samiska kulturens mångfald och gruppernas olika intressen.

19) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar att alla samiska grupper och samer i samernas hembygdsområde ska behandlas lika. Frågan om en enskild individs möjlighet att åtnjuta de rättigheter som tillkommer en minoritet och att tillhöra ett urfolk bör därför så vitt möjligt knytas till objektiva kriterier på ett förutsägbart och konsekvent sätt. Det är också viktigt att fästa avseende vid de s.k. samer utan status som lämnas utanför vallängden och deras möjligheter att med lika utgångspunkter leva och verka som etnisk grupp som en del av ursprungsbefolkningen, slå vakt om kulturarvet och utöva traditionella näringar utifrån lika utgångspunkter.

20) Enligt propositionen (RP 274/2022 rd, s. 112—113) kommer man att följa hur den föreslagna regleringen fungerar och i synnerhet hur de föreslagna bestämmelserna om ändringssökande fungerar och behoven av att utveckla dem både internationellt och nationellt. Arbets- och jämställdhetsutskottet anser att detta är viktigt. Utskottet anser det vara möjligt och rentav sannolikt att i synnerhet en persons ansökan om att bli antecknad i vallängden samt beslut om strykning ur vallängden kommer att överklagas bland övervakningsorganen för de internationella människorättskonventionerna.

21) Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet betonar att lagens funktion bör följas noggrant och att man vid behov snabbt bör ingripa i missförhållanden som upptäckts.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 18/2022 rd

Helsingfors 2.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Aino-Kaisa Pekonen vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent (delvis)
medlem Rami Lehto saf
medlem Markus Lohi cent
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd (delvis)
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Terhi Koulumies saml
ersättare Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

Utlåtande AjUU 18/2022 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Allmänt

I propositionen föreslås ändringar i sametingslagen och strafflagen. Syftet med ändringarna i sametingslagen är att trygga tillgodoseendet av samernas självbestämmanderätt och att förbättra verksamhetsförutsättningarna för samernas språkliga och kulturella autonomi och för sametinget. Ett annat syftet är att genomföra de avgöranden som FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna publicerade den 1 februari 2019 i fråga om klagomål som gällt godkännande till vallängden för sametinget.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet stödjer en vidarutveckling av samernas i grundlagen tryggnad kulturella autonomi och sametingets verksamhetsförutsättningar och finner det angeläget att stärka samernas rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Utskottet stödjer åtgärder som allt bättre beaktar det samiska urfolkets kulturella mångfald och som verkar för att samernas kultur och traditionella näringar bevaras livskraftiga. Vi instämmer i utskottets ståndpunkt.

Utskottet behandlar ärendet utifrån sitt ansvarsområde med fokus på de föreslagna ändringarnas konsekvenser för jämlikhet och jämställdhet.

Rösträtt och vallängd

Enligt 3 § i den gällande sametingslagen avses med same en person som anser sig vara same (s.k. självidentifiering) och som uppfyller åtminstone en av de förutsättningar som anges i 1—3 punkten. Definitionen av same har kopplats till rösträtten så att endast en person som uppfyller villkoren i 3 § kan tas in i vallängden enligt 21 §.

Förutsättningarna för att en person ska räknas som same är utöver självidentifieringen att han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk (s.k. språkkriterium), han är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna (s.k. lappkriterium) eller att åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

I propositionen föreslås det för det första att 3 § ändras så att det i fortsättningen endast är fråga om rätten att bli antecknad i vallängden för sametingsvalet, således om rösträtt i val till sametinget, inte vem som över huvud taget ska betraktas som same. För det andra skärps kriterierna för upptagning i vallängden genom att stryka det så kallade lappkriteriet i bestämmelsen.

En person har efter ändringen rätt att bli antecknad i vallängden, om han eller hon själv eller åtminstone en av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk. Utvidgningen av språkgrunden med en generation bedöms öka

Utlåtande AjUU 18/2022 rd

Avvikande mening

antalet samer som har rätt att bli införda i vallängden. Slopandet av lappkriteriet å sin sida kan enligt vissa uppskattningar minska antalet samer som har rätt att upptas i vallängden.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning fick slopandet av det så kallade lappkriteriet kritik och ansågs rentav vara diskriminerande. Å andra sidan beaktades i yttrandena de internationella förpliktelser som gäller Finland samt FN:s människorättskommittés avgöranden, där det betonades att Finland bör ompröva 3 § i sametingslagen, det vill säga det så kallade lappkriteriet. Dessutom konstaterades det i flera utlåtanden att slopandet av det så kallade lappkriteriet inte kan anses vara diskriminerande på basis av diskrimineringslagen, Finlands grundlag eller internationella människorättskonventioner. Inarinsaamelaiset ry anser att lagen i den föreslagna formen försämrar enaresamernas (cirka 1 000 personer) möjligheter att främja, bevara och utveckla sin kultur, eftersom de på grund av slopandet av lappkriteriet i fortsättningen förhindras att komma in i vallängden för sametinget oftare än tidigare. Diskrimineringsombudsmannen bedömer att ändringen inte strider mot diskrimineringslagen, Finlands grundlag eller internationella människorättskonventioner, utan ombudsmannen anser att ändringen är motiverad. Däremot understöder skolternas byastämma propositionen och anser att den främjar skoltsamernas jämlikhet jämfört med andra samiska språkgrupper, eftersom skoltsamerna av historiska skäl inte har kunnat ansöka om att bli upptagna i vallängden på basis av lappkriteriet. Vi anser att det är viktigt att grundlagsutskottet ytterligare bedömer propositionen med avseende på jämlikheten, utvecklingen av folkrätten och samernas självbestämmanderätt.

Vi beklagar liksom utskottet att konsekvenserna för jämlikheten och jämställdheten av de föreslagna ändringarna i 3 § i sametingslagen inte har bedömts i propositionen. Sakkunniga har dock påpekat att propositionen på ett sakkunnigt och heltäckande sätt redogör för de folkrättsliga och konstitutionella grunderna för regleringen och för förhållandet till grundlagen och de internationella människorättskonventionerna.

I 3 § 3 punkten i den gällande sametingslagen föreskrivs det om möjligheten att bli antecknad i vallängden med stöd av en gammal anteckning i vallängden. Det föreslås att bestämmelsen ses över (3 § ny 2 punkt) så att anteckningar i vallängden före 2027 inte längre ger en person rätt att bli antecknad i vallängden. Bestämmelsen innebär att vallängden upprättas på nytt efter det att lagen stiftats och att varje sökandes rätt att bli antecknad i vallängden omprövas. I praktiken innebär detta att personer som tidigare har antecknats i vallängden på basis av lappkriteriet kan antecknas i vallängden endast om de också uppfyller språkkriteriet.

En del av de sakkunniga har motsatt sig att en ny vallängd upprättas till exempel med stöd av grundlagen och diskrimineringslagen, eftersom slopandet av vallängden enligt erhållen utredning hotar personer som redan i många år har varit godkända som samer i vallängden. FN:s människorättskommitté har dock i sina avgöranden uppmanat Finland att vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra skyldigheten enligt konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter att förhindra liknande rättskränkningar i framtiden. Därför ska vallängden upprättas på nytt utifrån de reviderade kriterierna för ansökan om att bli antecknad i vallängden. Vi ber att grundlagsutskottet noggrant bedömer frågan utifrån de synpunkter som kommit fram.

Utlåtande AjUU 18/2022 rd Avvikande mening

Rätt att bli antecknad i vallängden

Vi fäster i likhet med utskottet också grundlagsutskottets uppmärksamhet vid att den gällande samedefinitionen i sametingslagen är den enda definitionen i lagstiftningen utifrån vilken det har varit möjligt att bedöma om en individ har rätt att utöva de rättigheter som kollektivt tryggas för samerna. Rubriken för bestämmelsen om förutsättningarna för rösträtt föreslås i propositionen lyda rätt att bli antecknad i vallängden. På så vis motsvarar rubriken paragrafens innehåll bättre. Den föreslagna bestämmelsen utgör ingen definition av same. Eftersom bestämmelsen endast gäller rätten att bli upptagen i vallängden, medför den föreslagna bestämmelsen inga rättigheter eller förmåner med förmögenhetsvärde.

Tillämpning av språkkriteriet

Efter den ändring som föreslås i propositionen är språkkriteriet centralt vid bedömningen av om den som anser sig vara same har rätt att bli antecknad i vallängden. Den valnämnd som tillsatts av sametinget undersöker om den som ansöker om rösträtt uppfyller villkoren i lagens 3 § om att han själv eller en av hans föräldrar, far- eller morföräldrar eller farföräldrar har lärt sig samiska som första språk.

Enligt motiveringen till 3 § i propositionen (RP 274/2022 rd, s. 74) betraktas som ett primärt bevis liksom för närvarande den folkräkning som nordiska samerådets finska sektion genomförde 1962, enligt vilken en persons språk är antingen nordsamiska, enaresamiska eller skoltsamiska. Eftersom förteckningen inte är fullständig kan en sökande eller persons vars ansökan baserar sig på första språk också med stöd av någon annan tillförlitlig utredning ha lärt sig samiska som första språk. I motiven konstateras vidare att på grund av att det förutsätts att utredningen ska vara tillförlitlig, är inte till exempel privata utredningar eller intyg över kunskaperna i samiska hos personen i fråga eller någon av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar eller far- eller morföräldrarnas föräldrar som upprättats för ansökan om rösträtt i sig en tillräcklig utredning. Valnämnden som organ för sametinget är enligt propositionen i bäst position att bedöma vilket språk en person lärt sig först på grundval av en eventuellt annan tillförlitlig utredning som inlämnats till det.

Vid arbetslivs- och jämställdhetsutskottets sakkunnigutfrågning har man utöver propositionens positiva konsekvenser också fäst uppmärksamhet vid lagens eventuella negativa konsekvenser för sameområdet. Vid utfrågningen har det bland annat bedömts att den föreslagna lagen ökar ojämlikheten och spänningarna mellan de samiska folkgrupperna. Vi fäster i likhet med utskottet också till denna del uppmärksamhet vid de relativt bristfälliga konsekvensbedömningarna i propositionen.

Vi anser det angeläget att Sametinget, som har grundats för att driva och försvara alla samers intressen, åtnjuter en så bred acceptans och samstämmighet som möjligt såväl bland samebefolkningen inom samernas hembygdsområde som bland den övriga befolkningen på området. Vid revideringen av sametingslagen bör man undvika gränsdragningsproblem och motsättningar mellan och inom olika grupper samt identifiera den samiska kulturens mångfald och gruppernas olika intressen.

Utlåtande AjUU 18/2022 rd
Avvikande mening

Vi betonar i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att alla samiska grupper och samer i samernas hembygdsområde ska behandlas lika. Vi anser att frågan om en enskild individs möjlighet att åtnjuta de rättigheter som tillkommer en minoritet och att tillhöra ett urfolk så vitt möjligt bör knytas till objektiva kriterier på ett förutsägbart och konsekvent sätt. Vi anser också att det är viktigt att man beaktar propositionens konsekvenser för ställningen för dem som eventuellt står utanför vallängden. Vi betonar att samernas rättigheter som urfolk inbegriper samernas rätt att som urfolk bestämma om sin egen identitet och tillhörighet i enlighet med sina sedvänjor och traditioner samt deras rätt att besluta om sina organs strukturer och välja medlemmar i dem med iakttagande av sina egna förfaranden.

Enligt propositionen (RP 274/2022 rd, s. 112—113) kommer man att följa hur den föreslagna regleringen fungerar och i synnerhet hur de föreslagna bestämmelserna om ändringssökande fungerar och behoven av att utveckla dem både internationellt och nationellt. I likhet med utskottet anser vi att detta är viktigt. Vi anser det också möjligt och rentav sannolikt att i synnerhet en persons ansökan om att bli antecknad i vallängden samt beslut om strykning ur vallängden kommer att överklagas bland övervakningsorganen för de internationella människorättskonventionerna.

Vi inskräper i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att lagens funktion bör följas noggrant och att man vid behov snabbt bör ingripa i upptäckta missförhållanden.

Avvikande mening

Vi föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 2.2.2023

Aino-Kaisa Pekonen vänst
Katja Taimela sd
Bella Forsgrén gröna
Sofia Virta gröna
Anders Norrback sv
Ilmari Nurminen sd
Kim Berg sd
Paula Werning sd